

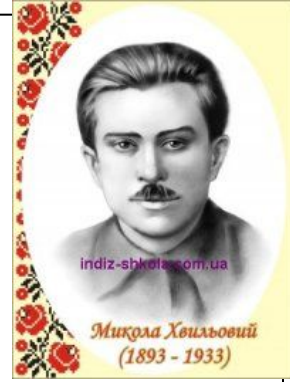
Микола Хвильовий
(1893—1933)

Микола Хвильовий

Новела «Я» (Романтика»)

Портфоліо письменника:

- **Псевдонім:** Микола Хвильовий
- **Справжнє ім'я:** Микола Григорович Фітільов
- **Дата і місце народження:** 13 грудня 1893 року, м. Тростянець
- **Види діяльності:** літератор, публіцист, громадський діяч
- **Напрямок літературної творчості:** «романтичний вітаїзм»
- **Ідеологічне мистецьке спрямування:** культурна інтелектуальна Європа
- **Роки творчості:** 1921–1933
- **Сімейний стан:** двічі одружений
- **Родинна любов:** прийомна донька — Любов Уманцева
- **Смерть:** 13 травня 1933 року у Харкові покінчив життя самогубством
- **Характеристика:** романтик за світосприйняттям, фанатик ідей, вірний друг

“Істинно Хвильовий: хвилюється
сам і нас хвилює...”

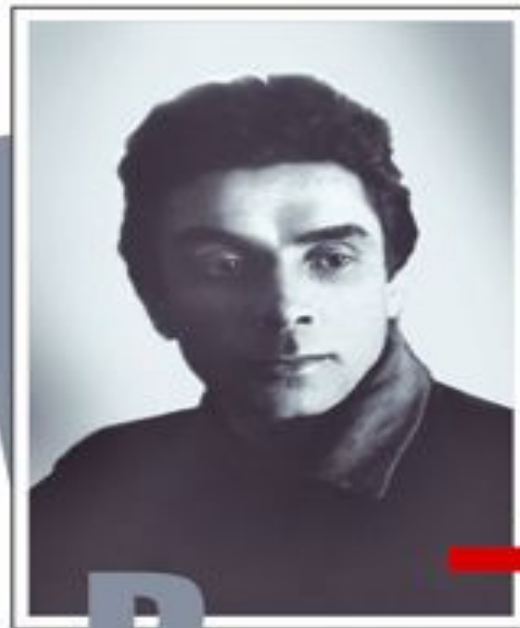
- ▣ “Чого ви повертаєтесь і так жалкенько по-рабськи посміхаєтесь до російського міщанина? Все одно п'ять з плюсом не поставить...”
- ▣ (М.Хвильовий)

**« Невже я зайвий
чоловік тому, що
люблю безумно
Україну? »**

М.Хвильовий

Розстріляне
Відродження

Микола Хвильовий

**Вибрані
твори** "Смолоскип"

Біографія Михайла Хвильового

Дата	Подія
13 грудня 1893р.	В селі Тростяниці (тепер Сумщина) в сім'ї вчителів народився Микола Григорович Фітільов.
1916р.	Фронти першої світової війни, член дивізійної ради солдатських депутатів.
1917р.	Член компартії України, активна участь у громадянській війні в лавах Червоної армії.
1919р.	У Харкові, вийшло друком три збірки поезій, 1921р. до літератури, української культури і державотворчих змагань увійшов як Микола Хвильовий.
1923р.	збірка прозових творів "Сині етюди" ("Редактор Карк", "Кіт у чоботях", "Болонський Яр", "Легенда", "Свиня", "Чумаківська комуна").

1924р.	Збірка оповідань "Осінь" ("Елегія", "Я (Романтика)", "Силуети", "На глухій шляху" та ін.), повість "Санаторна зона". Ці публікації і громадянська активність зробили Хвильового центральною постаттю в літературному процесі 20х років.
20 листопада 1925р.	Разом з однодумцями створює літературну організацію ВАПЛІТЕ (Вільна академія пролетарської літератури); літературна дискусія 1925-1927рр., яка від питання про якість літературних творів, порушеного Хвильовим, швидко перейшла на ідеологічні засади і принципи розвитку української культури: "Ми визнаємо українське відродження за необхідний і неминучий етап". Микола Хвильовий.
1927р.	Роман "Вальдшнепи", III частина якого знищена урядовими органами.
1933р.	Поїздка по селах, де на власні очі бачить голодомор як найбільш переконливий "аргумент" сталінського виховання українців.

Травень 1933р.

Арешт Михайла Ялового, друга й однодумця, колишнього президента ВАПЛІТЕ.

13 травня
1933р.

Зібравши друзів, Микола Хвильовий застрелився. Так закінчила свої рахунки з життям людина, яка тричі була під розстрілом.

Посмертна записка:

Арешт ЯЛОВОГО - це розстріл цілої генерації... За що? За те, що ми були найщирішими комуністами? Нічого не розумію. За генерацію Ялового відповідаю перш за все я, Микола Хвильовий. "Отже", як говорить Семенко... ясно.

Сьогодні прекрасний сонячний день.

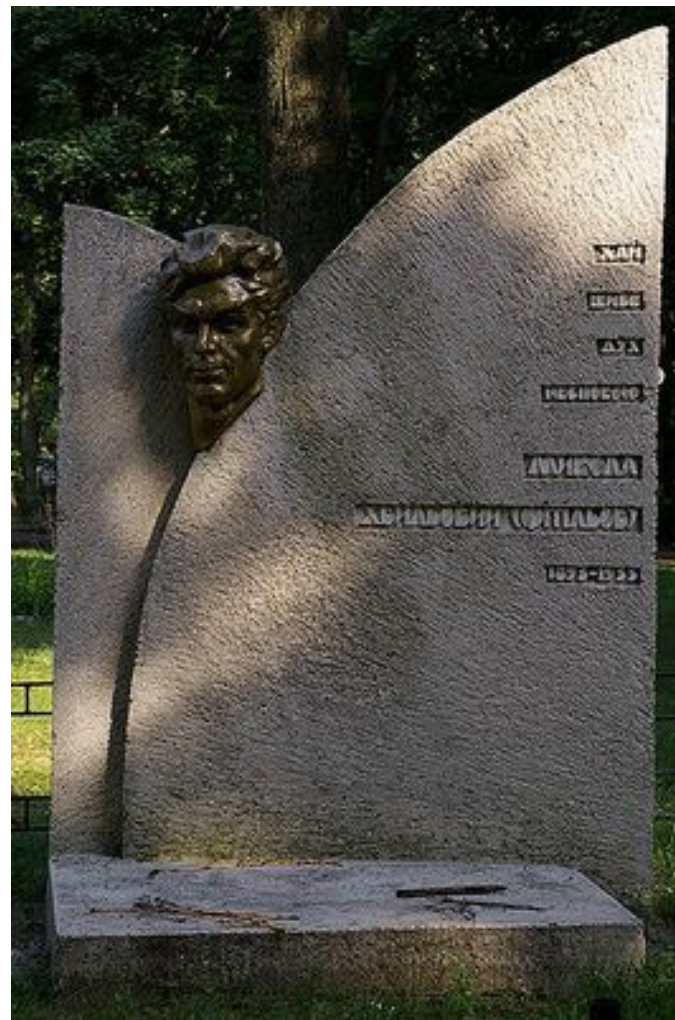
Як я люблю життя - ви й не уявляєте. Сьогодні 13. Пам'ятаєте, як я був закоханий у це число?

Страшенно боляче.

Хай живе комунізм.

Хай живе соціалістичне будівництво.

Хай живе комуністична партія.

Пам'ятник у Молодіжному парку в Харкові, 1995р.

Характеристика творчості Миколи Хвильового:

Мабуть, жодна література не мала такого запеклого ворога. Кількість разів мінялись портрети вождів, сталінські холоди змінились хрущовською відлигою і важким застоєм, а ворог української літератури і всього українського народу лишався один - Микола Хвильовий.

У житті ми ніколи не бачили ні творів Миколи Хвильового, ні його портретів, ні його життєпису, ні гасел, проголошуваних ним. Лише читали підручники, монографії, енциклопедичні статті - й мусили приймати все на віру. І.Білецький зазначив в журналі "Червоний шлях": "Микола Хвильовий - основоположник української радянської літератури і української прози."

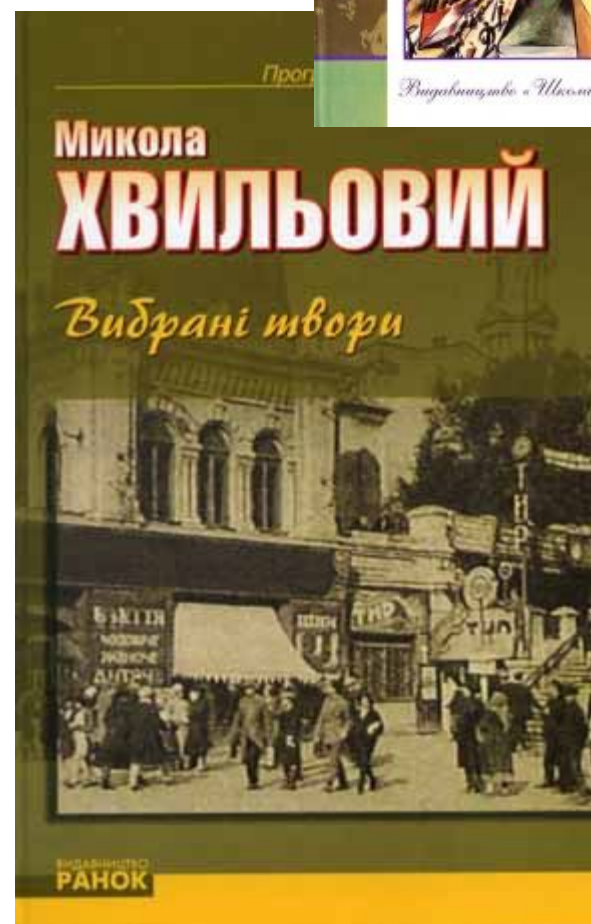
Він нічого не боявся, нічого не цурався. Визнавав помилки, бо помилявся. Мав загонисту, шалену і неймовірно чесну душу.

Йому присвятили вірші В.Сосюра, М.Рильський, В. Стефаник - новелу "Мережа".

Через два місяці після похорону його могилу зруйнували і тільки недавно знайшли.

"...Він свято вірив у можливість рідкісного шлюбу, у можливість неймовірного єднання. Він вірив, що вільна, незалежна суверенна держава Україна, яку він виборював усією суттю, усім життям, може бути пошлюблена з червоним, справжнім, непідробним, справді ленінським комунізмом".

Іван Драч.

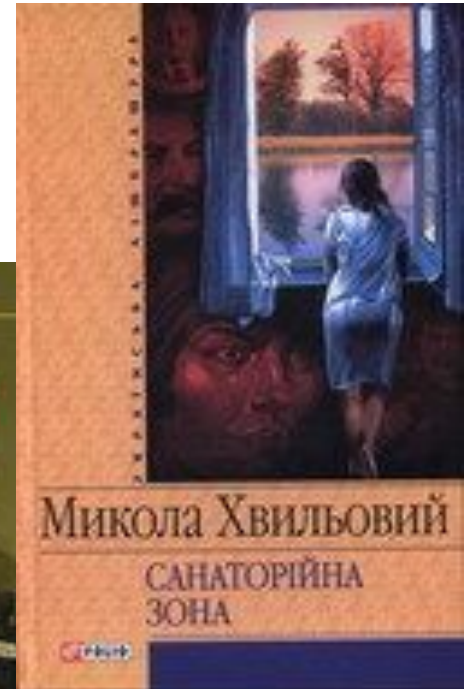
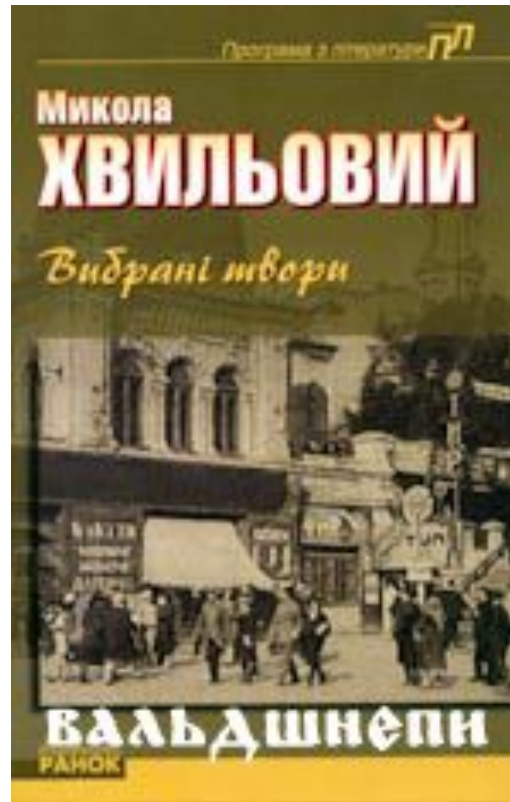
Творча спадщина

Перші збірки оповідань:

- “ Сині етюди “ (1923)
- “ Осінь ” (1924)

Центральні твори:

- “ Синій листопад “,
- “ Арабески “,
- “ Дорога й ластівка “,
- “ Кіт у чоботях “,
- “ Солонський Яр “,
- “ Легенда “,
- “ Я (Романтика) “
- “ Санаторійна зона “
  - * «Вальдшнепи»
  - * «Мати»
  - * “ Сентиментальна історія “
  - * “ Іван Іванович “

Новела «Я (Романтика)» (1924р)

Малюнок Андрія
Клена
«Я йшов у нікуди»

«Я(Романтика)»

Присвята - «Цвітові яблуні (новела М. Коцюбинського)

Жанр – новела

Тема – зображення складної революційної ситуації в Україні, смерті, людського горя, страждань; вічне протистояння добра і зла.

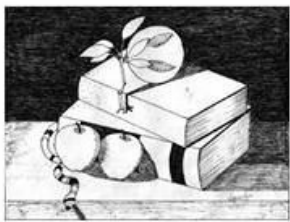
Ідея: вимріяне майбутнє не може наблизити людина з роздвоєним " Я ", ціною злочину його не побудувати. Суспільство, побудоване на людських жертвах, не може бути ні гуманним, ні справедливим.

Психологічна новела як жанр

Новела (італ. novella, від лат. novellus — новітній) — невеликий за обсягом прозовий епічний твір про незвичайну життєву подію з несподіваним фіналом, сконденсованою та яскраво вимальованою дією.

Психологічна новела є своєрідною стенограмою психологічних станів ліричного героя, його почуттів і настроїв.

Композиція твору:

* **Пролог**, у якому автор вводить читача у складний психологічно-настроєвий світ новели.

* **Три частини**, у яких відтворено три різні ситуації на фронті й три різні душевні стани ліричного героя.

Кульмінація твору – сцена, що відбувається в кімнаті, де засідає «чорний трибунал», коли до зали заводять черниць, серед яких оповідач бачить свою матір.

Композиція твору:

М. Хвильовий використовує у творі
композиційні рамки:

**З ДАЛЕКОГО ТУМАНУ, З ТИХИХ ОЗЕР
ЗАГІРНОЇ КОМУНИ ШЕЛЕСТИТЬ
ШЕЛЕСТ: ТО ЙДЕ МАРІЯ.**

**...Я ЗУПИНИВСЯ СЕРЕД МЕРТВОГО
СТЕПУ: — ТАМ, В ДАЛЬНІЙ БЕЗВІСТІ,
НЕВІДОМО ГОРІЛИ ТИХІ ОЗЕРА
ЗАГІРНОЇ КОМУНИ.**

Елементи імпресіонізму в новелі:

1. Створений письменником світ постійно міняється від зміни освітлення, дня і ночі, від грози, що насувається, і від тьмяного сонячного світла в пеленах пилу останнього описаного в новелі дня.

2. Світ також міняється від зміни звуків: то звичні шуми вітру й трави в степу й щоденний, буденний гудок на цегельні, то звуки, що поступово наростають і стають драматичними: військовий телефон, канонада, гуркіт тачанок, постріли гвинтівок й маузера головного героя, сигнали тривоги, що їх подає броньовик на оборонній позиції.

3. Врешті-решт, у фіналі, коли настає ніч розстрілу останньої групи заручників й відступу, немовби налітає шквал - вогняного світла, вибухів і громів, розірваних почуттів і спогадів.

Найважливіші стильові ознаки новели М.Хвильового «Я(Романтика)»

- розповідь від першої особи;
- *драматизм;*
- внутрішні монологи героя;
- *відсутність безпосередньої авторської оцінки;*
- лаконізм;
- *виразні художні деталі;*
- глибокий психологізм;
- *відмова від традиційного описового реалізму;*
- часові зміщення;
- *символічність образів, деталей (наприклад, безіменність персонажів (символ, деталь): революційна дійсність нівелює людську індивідуальність; годинник – пересторога Бога, що життя – короткотривале);*
- історичні алюзії, асоціації з метою поставити революцію у контекст визначних подій світової історії.

Система образів : «Я»

- * **Самооцінка:** «Я чекіст, але я і людина»
- * **Думка літературних критиків:** герой не відносить себе до бездушних дегенератів, але насправді ним керує класова ненависть.
- * **Позиція автора:** «Я» - «справжній революціонер, він чистий перед ідеєю, якій служить; перетворюється на заручника системи, в яку вірить.
- * **Триразове повторення слів:** « *Я йшов у нікуди*» – **ключ до розуміння** внутрішнього світу героя.

Тагабат

* «Людина з холодним розумом і з каменем замість серця».

* Жорстока, бездушна людина з залізною волею.

* Його позиція: мета виправдовує будь-які засоби.

* Легко ламає волю Андрюші.

* Має величезний негативний вплив на «Я».

* Раціонально використовує шанс, подарований долею.

Система образів: Андрю

- * Людина, що має кволу волю.
- * Силоміць призваний у «чека»; у постійних сумнівах – залишитися у «чека» чи йти на фронт.
- * Звикає до свого права чинити насильство над іншими людьми (поступова дегенерація).

Система образів: дегенерат

- *Узагальнений образ усіх осіб, що утворюють «чорний трибунал комуні»
- *Вірний вартовий революції.
- *Викликає огиду у читача.

Система образів: мати Марія

- * Утілення вічного добра.
- * Символ оновлюючої революції
- * Символ згорьованої України.
- * Символ нової епохи, що народжується в муках і крові.
- * Розуміє сина-вбивцю і мучиться роздвоєністю його душі.
- * Берегиня людського роду.

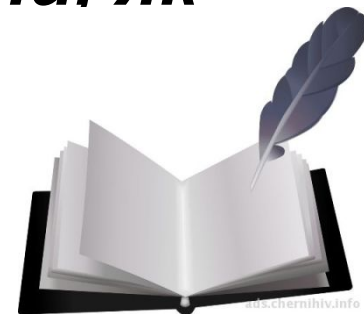
твору:

1....НАЇВНІСТЬ, ТИХА ЖУРА І ДОБРІСТЬ БЕЗМЕЖНА. (ЦЕ Я ДОБРЕ ПАМ'ЯТАЮ!) І МІЙ НЕМОЖЛИВИЙ БІЛЬ, І МОЯ НЕЗНОСНА МУКА ТЕПЛЮТЬ У ЛАМПАДІ ФАНАТИЗМУ ПЕРЕД ЦИМ ПРЕКРАСНИМ ПЕЧАЛЬНИМ ОБРАЗОМ.

2.Я – чекіст, але я людина.

3....ІЗ ШИРОКИМ ЛОБОМ І БІЛОЮ ЛИСИНОЮ, З ХОЛОДНИМ РОЗУМОМ І З КАМЕНЕМ ЗАМІСТЬ СЕРЦЯ, — ЦЕ Ж ВІН І МІЙ БЕЗВИХІДНИЙ ХАЗЯЇН, МІЙ ЗВІРЯЧИЙ ІНСТИНКТ.

4....нікому, ніколи й нічого не говорити. як розкололося моє власне «я».

Твору:

5....невеселий комунар, коли треба енергійно
розписатися під темною постановою -«розстрілять»
завше мнеться.

6....вірний вартовий на чатах; трохи безумні
очі, низенький лоб; він завше нагадує
каторжника.

7....главковерх чорного трибуналу комуни, нікчема,
яка віддалась на волю хижої стихії...

8....ЗАВШЕ БУВ СОЛДАТОМ РЕВОЛЮЦІЇ, І ТІЛЬКИ
ТОДІ ЙШОВ З ПОЛЯ, КОЛИ ТАНУЛИ ДИМКИ Й
ЗАКОПУВАЛИ РОЗСТРІЛЯНИХ.

Проблемне питання

- *Чи можна головного героя новели назвати фанатиком революції?
- *Чим страшний фанатизм?

Поняття фанатизму

Фанатизм (грецьк. Φανατισμός, лат. Fanaticus, фр. fanatisme) — буквально перекладається як «несамовитий». Це сліпе, беззастережне слідування переконанням, особливо в царині релігійно-філософській, національній чи політичній; доведена до крайності прихильність яким-небудь ідеям, віруванням або поглядам, зазвичай поєднана з нетерпимістю до чужих поглядів і переконань. Відсутність критичного сприйняття чого-небудь.

Класифікації фанатизму:

Фанатизм класифікується за наступними ознаками:

*в залежності від вмісту (**релігійний фанатизм** - розглядається іноді як найбільш екстремальна форма релігійного фундаменталізму; **політичний, ідеологічний фанатизм**; **етнічний, національний, расовий фанатизм** - прояви національної, расової винятковості в поєднанні з неприхованою ненавистю до представників іншої нації або раси; **фанатизм серед спортивних вболівальників** - напр., футбольне хуліганство; **театральний фанатизм**) ;

*в залежності від ступеня оволодіння ідеєю - **жорсткий і м'який фанатизм**;

*в залежності від ступеня залученості - **масовий та індивідуальний фанатизм**;

*за характером мотивацій;

*за особистісною позицією.

фанатизм

У Саддама Хусейна был Коран, написанный его кровью. На его создание ушло 27 литров

Політичний фанатизм

Етнічний, національний, расовий фанатизм

Спортивний фанатизм

Театральний фанатизм

Фанатична любов до кумира

Тестові завдання за новелою «Я(Романтика)»

1. Справжнє прізвище Миколи Хвильового

- А) Рудченко;
- Б) Очерет;
- В) Фітільов;
- Г) Лозов'ягін;
- Д) Губенко.

2. Новела «Я(Романтика)» має присвяту – асоціацію твору:

- А) «Тіні забутих предків»;
- Б) «Цвіт яблуні»;
- В) «Intermezzo»;
- Г) «Fata morgana»;
- Д) «Маленький грішник».

3. Одне з головних гасел літературної дискусії 1925-1928рр.

- А) «У справжньому творі має бути думка, а не бездарні візерунки».
- Б) «Письменник – не американська машинка, а твори його – не полтавські галушки».
- В) «Прогрес мистецтва доводять факти, а не логічні доводи».
- Г) « Геть від Москви! Дайош психологічну Європу!»
- Д) «У суперечках народжується істина».

4. Новела «Я(Романтика)» має такі композиційні особливості:

- А) ліричний вступ, три частини, розповідь від третьої особи;
- Б) ліричний вступ, три частини, кульмінація на початку твору;
- В) ліричний вступ, три частини, розповідь від першої особи;
- Г) п'ять частин, кульмінація в кінці твору, опис інтер'єру палацу;
- Д) дві частини, опис інтер'єру палацу, монологи.

5.Багатство зорових і слухових образів,мінливість відчуттів і вражень у новелі «Я(Романтика)»є ознаками твору

- А) романтичного;
- Б) реалістичного;
- В) імпресіоністичного;
- Г) експресіоністичного;
- Д) сентиментального.

6.На думку М.Рильського, «шукання Хвильового почалися там, де урвалися шукання...»

- А) Михайла Коцюбинського;
- Б) Панаса Мирного;
- В) Івана Нечуя-Левицького;
- Г) Івана Франка;
- Д) Лесі Українки.

7. Прочитайте рядки новели «Я(Романтика)»:

І тоді ж пам'ятаю –

з бору вдарив у тривогу наш панцерник.- Загудів ліс.

Метнувся вогонь – раз.

Два –

І ще – удар! удар!

...Напирають ворожі полки. Треба спішити. Ах, треба спішити!

Емоційно-експресивну роль у цьому уривку

НЕ ВІДІГРАЄ

- А) безсполучниковість;
- Б) специфічне розміщення рядків;
- В) лексика іншомовного походження;
- Г) своєрідна авторська пунктуація;
- Д) алітерація,

8.Прочитайте уривок з новели «Я(Романтика)»

*Порт'єра розвинулась, і в мій кабінет увійшло двоє:
жінщина в траурі й чоловік в пенсне...*

Я:

Ваша фамілія?

Зет!

Ваша фамілія?

Ігрек.

Іменами Я, Ігрек, Зет М. Хвильовий

А) наголошує на пересічності й нікчемності цих героїв;

Б) створює інтригу, яку має читач розгадати;

В) замасковує справжні прізвища героїв через раніше скоєні ними злочини;

Г) указує на те, що ці герої виконують другорядну роль у сюжеті твору;

Д) показує, що жорстока революційна дійсність нівелює людську індивідуальність.

9. Кульмінацією новели «Я(Романтика)» є

- А) погроза розстріляти Андрюшу, якщо він покине трибунал;
- Б) суд над жінкою в траурі і чоловіком у пенсне;
- В) розстріл черниць;
- Г) розстріл чекістом своєї матері;
- Д) каяття чекіста в кінці твору.

10. У новелі «Я(Романтика)» передусім засуджується

- А) садизм членів «чорного трибуналу комуни»;
- Б) революційний більшовицький фанатизм;
- В) невпевненість у собі в найважчі моменти життя;
- Г) революція 1917р.
- Д) вандалізм нової влади.

11. Установіть відповідність

Герой

Характеристика

«Я»	А) садист, злий геній;
дегенерат	Б) комунар, який творить усе супротив своєї психіки;
Андрюша	В) озброєний татарин, який постійно щось наспівує;
доктор Тагабат	Г) фанатик з роздвоєною душею;
	Д) єдино вірний пес, страж революції, що не знає сумнівів.

12. Установіть відповідність

Художній засіб

Приклад

1.Тавтологія

А) Тихо вмирав місяць
у пронизаному зеніті.

2.Персоніфікація

Б) По щоці, пам'ятаю,
текла темним струменем кров.

3.Алітерація

В) З тихих озер загірної
комуни шелестить шелест.

4.Старослов'янізми

Г) Воістину моя мати - втілений
прообраз тієї надзвичайної Марії.

Д) мати каже, що я (її
м'ятежний син) зовсім змучив себе.

Символічна могила Миколи Хвильового

*Так споконвіку було: одні
умирають з ганчіркою в
руці, а другі тяглися до
стяга зорі
і йшли за хвостами
комет, горіх розкусивши
буття.*

М. Хвильовий

м. Харків

**Документ з чекістського
досьє на митця**

СПРАВА ФОРМУЛЯР Ч

Відділок

Відділ

ПІДТВЕРДЖЕННЯ ОБЛІКУ ОБ'ЄКТА

*Хвильовий
Миколай Улясович
1892 г. М. Київ.*

Литератур

Микола Хвильовий